

Додаток
до рішення 56 сесії Менської
міської ради 8 скликання
19 грудня 2024 року №

ПРОГРАМА
національно-патріотичного
виховання на 2025-2027 роки

м.Мена
2024 рік

1. Паспорт Програми

1.	Назва Програми	Програма національно-патріотичного виховання на 2025-2027 роки
2.	Ініціатор розроблення Програми	Відділ освіти Менської міської ради
3.	Підстава для розробки Програми	Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про основи національного спротиву», Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура»), затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2018 року № 845
4.	Розробник Програми	Відділ освіти Менської міської ради
5.	Відповідальний виконавець Програми	Відділ освіти Менської міської ради
6.	Учасники Програми	Менська міська рада, відділ освіти Менської міської ради, фінансове управління Менської міської ради, Комунальна установа «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Менської міської ради», Комунальна установа «Центр з обслуговування освітніх установ та закладів освіти», заклади освіти громади
7.	Дія Програми	Дія програми поширюється на територію населених пунктів, які увійшли до складу Менської міської територіальної громади
8.	Термін реалізації Програми	2025 – 2027 роки
9.	Перелік бюджетів, задіяних у реалізації програми	Місцевий бюджет
10.	Загальний орієнтовний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми	Всього – 561 000 2025 рік – 174 000 2026 рік – 199 500 2027 рік – 187 500

2. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Програма

Програма національно-патріотичного виховання (далі Програма) розроблена Відділом освіти Менської міської ради з огляду на актуальність та пріоритетність завдань державної політики щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідує європейські цінності, готова до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України й рідного краю.

Програма є механізмом імплементації державної політики у сфері національно-патріотичного виховання в Чернігівській області, що базується на основі таких національних цінностей як: самобутність, воля, соборність та гідність.

Програма ґрунтується на нормах та положеннях Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», відповідно до Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та з метою захисту національних інтересів держави, утвердження патріотизму, моральності та формування загальнолюдських цінностей молоді.

Основними складовими національно-патріотичного виховання є: громадсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання.

Сьогодні особливо актуальним є питання виховання національно свідомого, духовно збагаченого та фізично здорового молодого покоління.

Національно-патріотичне виховання має набути характеру системної і цілеспрямованої діяльності органів місцевого самоврядування, навчальних закладів, інститутів громадянського суспільства, громадян з формування у людини і громадянина високої національно-патріотичної свідомості, почуття поваги та відданості своїй державі.

В основу системи національно-патріотичного виховання має бути покладено ідею зміцнення української державності як чинника, що консолідує суспільство та стимулює його розвиток шляхом формування патріотизму та відповідальності у дітей та молоді.

Програма передбачає забезпечення комплексної, системної і цілеспрямованої діяльності органів місцевого самоврядування, громадських організацій, військових, закладів культури, освіти, спорту, інших соціальних інститутів щодо формування у громадян, насамперед у молодого покоління, високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової та демократичної держави.

Національно-патріотичне виховання охоплює насамперед такі сфери:

- освіта та наука;
- культура та мистецтво;

- профорієнтація на військові спеціальності;
- історія, вшанування пам'ятних дат та історичних постатей;
- краєзнавство;
- туризм;
- охорона довкілля;
- фізкультура, спорт, популяризація здорового способу життя;
- цивільна оборона;
- оборона України.

З основних проблем, на розв'язання яких спрямована Програма, визначено наступні:

- брак духовності і моральності у суспільстві;
- наявність істотних відмінностей у системах цінностей, світоглядних орієнтирах груп суспільства, окремих громадян;
- наявність у суспільній свідомості розбіжностей в уявленнях про історичне минуле, зокрема про тоталітарну добу;
- відсутність єдиної інформаційно-просвітницької політики щодо питань організації та висвітлення заходів із національно-патріотичного виховання;
- недостатній рівень обміну досвідом, успішними практиками в сфері національно-патріотичного виховання;
- відсутність дієвої системи підготовки кадрового потенціалу для організації та здійснення заходів із національно-патріотичного виховання, зокрема в молодіжному середовищі;
- слабкий методичний супровід питань національно-патріотичного виховання;
- низький рівень матеріально-технічного забезпечення та розвитку інфраструктури у сфері національно-патріотичного виховання.

В 2024 році було ініційовано створення осередків в закладі загальної середньої освіти (потенційному ліцеї) для вивчення предмету «Захист України». Які передбачають нові можливості для патріотичного виховання. Ініціатива створення осередків – це важливий крок у напрямку зміцнення національної безпеки та формування патріотичної свідомості у молоді.

Отже, наявність зазначених проблем зумовлює необхідність упровадження та реалізації єдиної політики в сфері національно-патріотичного виховання в громаді. Системні та узгоджені дії органів місцевого самоврядування і громадськості в цьому напрямі сприятимуть єдності та консолідації українського суспільства.

Програма має відкритий характер і може доповнюватися (змінюватися) в установленому чинним законодавством порядку в разі, коли в період її виконання відбуватимуться зміни в законодавчих та нормативно-правових актах України.

3. Мета Програми

Метою Програми є утвердження патріотизму, посилення моральної складової в загальній системі формування у молоді національної гідності, на основі утвердження принципів любові й гордості за власну державу, її історію, мову, культуру, науку, спорт, національних і загальнолюдських цінностей, усвідомлення громадянського обов'язку та зміцнення якостей патріота України як світоглядного чинника, спрямованого на розвиток успішної країни та забезпечення власного благополуччя в ній; формування свідомого громадянина-патріота Української держави, представника української національної еліти через набуття молодим поколінням національної свідомості, активної громадянської позиції, високих моральних якостей та духовних цінностей.

4. Завдання Програми

- ✓ Забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості відповідно до її інтересів та можливостей;
- ✓ сприяння набуттю молоддю соціального досвіду, успадкування духовних та культурних надбань українського народу;
- ✓ формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації;
- ✓ формування духовних цінностей українського патріота: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української Держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразків культурної спадщини;
- ✓ утвердження в свідомості учнів об'єктивної оцінки ролі українського війська в українській історії, спадкоємності розвитку Збройних сил у відстоюванні ідеалів свободи та державності України і її громадян від Княжої доби, Гетьманського козацького війська, військ Української народної республіки, Української повстанської армії до часів Незалежності;
- ✓ формування в молоді громадянської ідентичності, відчуття належності до рідної землі, народу; визнання духовної єдності поколінь та спільності культурної спадщини; утвердження почуття патріотизму, відданості у служінні Батьківщині.

Для ефективної реалізації Програми необхідно:

- здійснювати заходи з активізації національно-патріотичного виховання дітей та молоді на всіх рівнях такої діяльності у тісній взаємодії з інститутами громадянського суспільства на принципах взаємозацікавленого співробітництва;
- підвищувати рівень організації, покращити функціонування як окремих елементів системи національно-патріотичного виховання, так і всієї системи в цілому;
- підтримка та розвиток об'єднань, центрів, клубів, діяльність яких пов'язана з національно-патріотичним вихованням дітей та молоді.

5. Визначення оптимального варіанта розв'язання проблеми на основі порівняльного аналізу можливих варіантів

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідеї зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства.

Формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості у дітей та молоді повинно здійснюватися на прикладах героїчної боротьби Українського народу за самовизначення і творення власної держави, ідеалів свободи, соборності та державності, успадкованих, зокрема, від княжої доби, українських козаків, Українських Січових Стрільців, армій Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, учасників антибільшовицьких селянських повстань, загонів Карпатської Січі, Української повстанської армії, українців-повстанців у сталінських концтаборах, учасників дисидентського руху в Україні. Також національно-патріотичне виховання має здійснюватися на прикладах мужності та героїзму учасників революційних подій в Україні у 2004, 2013-2014 роках, учасників АТО/ООС в Донецькій та Луганській областях, учасників повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року.

Також одним із важливих чинників національно-патріотичного виховання має бути шанобливе ставлення до пам'яті про жертв комуністичного та інших тоталітарних режимів в Україні, зокрема жертв Голодомору, політичних репресій і депортацій.

6. Шляхи і способи розв'язання проблеми, строк виконання Програми

Пріоритетні напрями реалізації Програми:

1. Формування та впровадження методичних засад національно-патріотичного виховання:

– підвищення професійної кваліфікації та методичне забезпечення педагогів, вихователів, психологів, соціальних та молодіжних працівників, активістів громадянського суспільства з урахуванням завдань національно-патріотичного виховання;

– видання та поширення методичних посібників, рекомендацій, тренінгових програм у сфері національно-патріотичного виховання;

– вивчення, опрацювання та поширення кращого національного досвіду організації національно-патріотичного виховання особистості і громадянської освіти, адаптація і поширення успішних практик;

– проведення конференцій, семінарів, «круглих столів», практикумів із питань застосування інноваційних підходів та технологій, що сприяють формуванню високої національно-патріотичної свідомості.

2. Активізація діяльності закладів освіти у сфері національно-патріотичного виховання:

– забезпечення скоординованої роботи у сфері національно-

патріотичного виховання органу місцевого самоврядування та закладів освіти з питання організації та проведення системних заходів, спрямованих на формування ціннісних орієнтирів та утвердження національно-патріотичної, громадянської свідомості, насамперед дітей та молоді;

- формування в учнівській молоді почуття поваги та гордості за свою країну, за свій народ, його культурно-духовну спадщину та історію;

- активізація проведення заходів національно-патріотичного спрямування;

- організація та проведення заходів, присвячених визначним пам'ятним датам з історії України, видатним особистостям українського державотворення, державним символам України;

- проведення заходів з увічнення пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті, осіб, які брали участь у захисті суверенітету та територіальної цілісності України, в АТО/ООС на сході України, Героїв Небесної Сотні;

- проведення різноманітних та цікавих за формою заходів з вивчення, популяризації та відтворення історичних подій з історії України, Чернігівської області, рідного краю, свого роду;

- сприяння розвитку системи допризовної підготовки молоді та військово-патріотичного виховання на основі традицій національно-визвольних змагань українців, захисту незалежності та територіальної цілісності України, формування серед учнівської молоді готовності до захисту України, до військової служби;

- сприяння розширенню сфери застосування української мови;

- розвиток краєзнавчого туризму, насамперед, дитячого та молодіжного;

- розвиток молодіжного таборування в сфері національно-патріотичного виховання.

- проведення масових військово-спортивних заходів, змагань, турнірів тощо.

Процес національно-патріотичного виховання здійснюється в навчальній, позакласній і позашкільній діяльності та в сім'ї, дитячих та юнацьких об'єднаннях. У навчанні національно-патріотичне виховання значною мірою зумовлюється змістовими характеристиками освітніх предметів, які сприяють оволодінню системою знань про людину і суспільство. Крім того, оволодіння системою знань формує здатність усвідомлювати місце своєї спільноти серед інших спільнот світу.

Весь освітній процес має бути насичений різними аспектами національно-патріотичного виховання. Проте, особлива роль тут належить предметам соціально-гуманітарного циклу, а саме: історії, географії, природознавству, суспільствознавству, українській літературі. Особлива роль відводиться викладанню предмету «Захист України», який викладається в створеному осередку громади.

Ефективність національно-патріотичного виховання в позакласній діяльності значною мірою залежить від спрямованості виховного процесу, форм та методів його організації. Серед методів і форм національно-

патріотичного виховання пріоритетна роль належить активним методам, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії, спрямовані на самостійний пошук істини і сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості. До таких методів належать різноманітні акції на підтримку учасників російсько-української війни, сімей загиблих захисників Батьківщини, інвалідів, соціально-проектна діяльність, метод відкритої трибуни, соціально-психологічні тренінги, метод аналізу соціальних ситуацій з морально-етичним характером, демократичний діалог, педагогічне керівництво лідером і культивування його авторитету, використання засобів масової комунікації, методики колективних творчих справ, традицій, символіки, ритуалів, засобів народної педагогіки.

Програма розрахована на 2025 – 2027 роки.

7. Очікувані результати виконання Програми, визначення її ефективності

Виконання Програми в рамках реалізації статей 11, 17 Конституції України стосовно консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, захисту суверенітету і територіальної цілісності України, Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» дозволить:

- ✓ забезпечити утвердження патріотизму, посилення виховної складової в загальній системі формування в учнівській молоді національної гідності, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, набуття соціального досвіду, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, інтелектуальної, правової, трудової, екологічної культури, розвиток особистісних рис громадянина Української держави, психологічних і професійних якостей;
- ✓ посилити формування у молоді поваги до України, її державних символів;
- ✓ підвищити професіоналізм організаторів та фахівців з питань патріотичного виховання;
- ✓ посилити формування у молодіжному середовищі світоглядних ідеалів та цінностей, патріотичних переконань щодо відданості та вірності Українському народові, готовності до оборони України, забезпечення захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості;
- ✓ сприяти проведенню культурно-мистецьких заходів, присвячених українським історичним подіям і діячам, борцям за незалежність та територіальну цілісність України;
- ✓ проводити початковий та I етапи Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»), брати участь в III етапі Гри.

8. Оцінка фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для виконання Програми

Фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів бюджету Менської міської територіальної громади, а також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством України. При цьому обсяг коштів визначається під час формування бюджету з урахуванням його фінансових можливостей та може змінюватися в процесі виконання бюджету при внесенні змін до нього.

Прогнозований обсяг коштів, що планується залучити до фінансування, передбачається у сумі **361 000** грн.

Розмір фінансового забезпечення програми може змінюватися залежно від можливостей бюджету.

9. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Організація виконання Програми покладається на Відділ освіти Менської міської ради, Комунальну установу «Центр з обслуговування освітніх установ та закладів освіти», заклади освіти.

Контроль за ходом реалізації Програми здійснюється постійною комісією Менської міської ради з питань охорони здоров'я, соціального захисту населення, освіти, культури, молоді, фізкультури і спорту, заступником голови з питань діяльності виконавчих органів ради Прищепю В.В.

10. Орієнтовні обсяги та джерела фінансування Програми національно-патріотичного виховання на 2022 – 2024 роки

№ з/п	Адреса фінансування	Обсяг фінансування, (грн)	2025	2026	2027
1.	Оформлення музеїв, музейних кімнат	3 000	1000	1000	1000
2.	Організація і проведення дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» (Джура)	329 100	104 900	108 600	115 600
3.	Організація і проведення фестивалю шкільних європейських клубів «Я бачу Європу так...»	28 900	8 100	9 900	10 900
4	Функціонування осередку для вивчення предмету «Захист України»	200 000	60 000	80 000	60 000
Всього		561 000	174 000	199 500	187 500

**10.1. Орієнтовне фінансове забезпечення
Програми національно-патріотичного виховання на 2022 – 2024 рр.**

№ з/п	Адреса фінансування	Обсяг фінансування, всього (грн)		
		2025	2026	2027
1.	Оформлення музеїв, музейних кімнат:	1000	1000	1000
	Придбання матеріалів для оформлення стендів	1000	1000	1000
2.	Організація і проведення дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» (Джура):	104 900	108 600	115 600
	забезпечення харчуванням	52000	52000	55000
	забезпечення підвозу	20000	22000	24000
	придбання грамот, дипломів	400	400	400
	Придбання подарунків, солодоців на призи	8000	9200	10200
	придбання спорядження та інвентаря	23500	24000	25000
	придбання медикаментів	1000	1000	1000
3.	Організація і проведення фестивалю шкільних європейських клубів «Я бачу Європу так...»	8100	9900	10900
	забезпечення підвозу	5000	6000	6000
	придбання грамот, дипломів	100	100	100
	придбання солодоців на призи	3000	3800	4800
4	Функціонування осередку для вивчення предмету «Захист України»	60 000	80 000	60 000
	Спорядження	20 000	-	-
	Спеціалізоване навчальне обладнання та обладнання тренажу	-	20 000	20 000
	Моделі (макети)	20 000	-	-
	Інструменти і пристосування та матеріали (перев'язувальні)	20 000	20 000	-
	Комп'ютерний симулятор управління дронами	-	40 000	40 000
Всього		174 000	199 500	187 500

Начальник Відділу освіти
Менської міської ради

Ірина ЛУК'ЯНЕНКО